

---

**Шитікова Т. М., Щетініна Т. В., Бондаренко О. О.**

Дніпровський національний університет залізничного транспорту імені академіка

В. Лазаряна, Науково-технічна бібліотека (м. Дніпро, Україна)

## **БІБЛІОТЕКА УНІВЕРСИТЕТУ Й ЦИФРОВІ СЕРВІСИ**

Розвиток комп'ютерних технологій знаходить застосування в гуманітарних дисциплінах, освіті й науці. Бібліотека університету як центр із забезпечення навчального та наукового процесу вирішує завдання щодо задоволення запитів читачів, використовуючи інформаційно-комунікаційні технології, та надає рівний доступ до отримання інформації.

*Ключові слова:* інформаційне суспільство; поняття (Digital Humanites); бібліотека університету; цифрові технології

**Shytikova, T. M., Shchetynyna T. V., Bondarenko E. O.**

Dnipro National University of Railway Transport named after Academician V. Lazaryan, Scientific and Technical Library (Dnipro, Ukraine)

## **UNIVERSITY LIBRARY AND DIGITAL SERVICES**

The development of computer technology finds application in the humanities, education and science. The university library, as a center for the provision of educational and scientific process, solves the tasks of satisfying users' requests using information and communication technologies and provides equal access to information.

*Keywords:* information society; concept (Digital Humanites); university library; digital technologies

У 2003 р. ООН затвердила Декларацію принципів «Побудова інформаційного суспільства – глобальне завдання в новому тисячолітті», в якій ідеться про необхідність спільного використання й розширення глобальних знань для розвитку цивілізації. Забезпечення доступу до інформації, ідей і досягнень суспільства є її важливою складовою. Стрімкий розвиток і широке практичне застосування комп'ютерних технологій у різних галузях діяльності людини призвело до появи нового поняття «Цифрові гуманітарні науки» (Digital Humanites) - це сфера досліджень, навчання і творіння, яка заснована на стику комп'ютерних і гуманітарних наук (<https://ru.wikipedia.org/wiki>).

Використання цифрових технологій відкриває широкі можливості для проведення наукових досліджень і знаходить застосування у сфері гуманітарних наук. Для збереження культурної спадщини людства створені міжнародні проекти широкого доступу до публічної інформації: платформа Digital Public Library of America (DPLA) (<https://dp.la>) містить близько 35 млн документів різних форматів з бібліотек і музеїв США; за підтримки UNESCO здійснений проект Бібліотеки Конгресу США World Digital Library

---

(<https://www.wdl.org>), де розміщені 19 тис. об'єктів зі 193 країн на 145 мовах (86 документів надані бібліотеками України); портал Europeana об'єднав понад 57 млн предметів матеріальної культури країн Європи (<https://www.europeana.eu/portal>).

Відкритість і доступність до результатів наукових досліджень дає можливість для подальшого розвитку цивілізації. Використання цифрових технологій сприяє розширенню наукових комунікацій. Для цього різні наукові інституції створюють електронні архіви наукових публікацій учених. За даними Registry of Open Access Repositories (<http://roar.eprints.org/view/geoname>), у світі зареєстровано більше 4 тис. репозиторіїв Відкритого Доступу (ВД), з них в Україні – 103. Поява журналів в електронному форматі, які підтримують політику ВД, забезпечує поширення результатів дослідницької діяльності вчених, обмін інформацією, створення спільних проектів і розробок. Міжнародні наукометричні БД Scopus і WoS є інструментами для якісної оцінки результатів дослідницької діяльності вченого й наукових колективів, формування статистичних даних, показника їх активності й рівня впливовості у своїй країні і в світі. В Україні діє система «Бібліометрика української науки» (<http://www.nbuviar.gov.ua/bpnu/>), яка надає інформацію про стан і розвиток науки в нашій державі використовуючи дані повнотекстової пошукової платформи Google Scholar. За даними на липень 2019 року, цей сервіс відображає 49 301 (Google Scholar) і 8 324 (Scopus) бібліометричних профілів українських учених.

Науково-технічна бібліотека (НТБ) Дніпровського національного університету залізничного транспорту імені академіка В. Лазаряна (ДНУЗТ) використовує інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ) в своїй роботі для забезпечення широкого й відкритого доступу до інформаційних ресурсів і послуг. Із метою забезпечення навчального процесу й науково-дослідної діяльності фонди НТБ розкривають електронний каталог і картотеки (<http://ecat.diit.edu.ua>), а також повнотекстові бази даних. Цифрові копії друкованих видань XIX–XX ст. зібрані в рамках проекту «Залізнична Україніка». Це колекції навчальних посібників, наукової й технічної літератури, періодичних видань, що присвячені історії й розвитку техніки, зокрема залізничного транспорту за цей період (<http://eadnurt.diit.edu.ua/jspui/handle/123456789/10873>).

В НТБ розроблена й активно використовується наукометрична база даних «Публікаційний профіль університетської науки» (<https://library.diit.edu.ua/uk/scientific-publications>), яка відображає сферу наукової діяльності університету. Вона акумулює метадані наукових робіт окремих учених, вказує, у яких виданнях (міжнародних, фахових

---

і т. д.) вони були опубліковані і якими наукометричними БД індексуються; формує звіти з наукової діяльності як окремого дослідника, так і будь-якої кафедри ДНУЗТ за різні періоди часу. Ці дані використовують для визначення показників публікаційної активності й цитованості, наукової впливовості вченого й університету в цілому. БД «Словник ключових слів за відомостями міжнародних баз даних науково-технічної інформації» (<https://library.diit.edu.ua/uk/dictionary>) на 3-х мовах в онлайн-режимі надає можливість ученим використовувати у своїй дослідницькій діяльності ключові слова, які частіше вживає світова наукова спільнота в залізничній справі та суміжних з нею галузях.

Для повноправного входження України в глобальний інформаційний простір і поширення останніх досягнень наукової діяльності університету в бібліотеці ведуть постійну роботу з наповнення цифрового архіву «ea-DNURT» (<http://eadnurt.diit.edu.ua/>). Колекцію авторефератів дисертацій учених ДНУЗТ з 1949 р. постійно оновлюють. Створюють колекцію цифрових копій дисертацій. Репозиторій постійно розміщує на своїй платформі нові статті, монографії, навчальну й довідкову літературу, авторами яких є викладачі та співробітники ДНУЗТ. У рамках проекту «Library Publishing» НТБ бере участь у виданні е-журналів «Наука та прогрес транспорту» (<http://stp.diit.edu.ua>) й «Антропологічні виміри філософських досліджень» (<http://ampr.diit.edu.ua>), а також здійснює підтримку веб-сайту конференції кафедри філософії та соціології ДНУЗТ з аналогічною назвою (<http://conf-ampr.diit.edu.ua>). На базі платформи «Наукові конференції України» НТБ також здійснює підготовку й розміщення матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції «Бібліотека університету на новому етапі розвитку соціальних комунікацій» (<http://conflib.diit.edu.ua>), де висвітлюють актуальні питання розвитку бібліотек закладів вищої освіти із забезпечення бібліотечного й інформаційного обслуговування різних категорій користувачів, у тому числі з використанням досягнень ІКТ.

Сучасна бібліотека університету – це по'єднання як традиційних форм обслуговування читачів, так і створеної електронної бібліотеки, яка динамічне розвивається та використовує у своїй роботі можливості інформаційно-комп'ютерних технологій. Використання різних систем програмного забезпечення в процесі надання інформаційних послуг користувачеві дозволяє вирішити одну з головних цілей бібліотеки – забезпечення широкого доступу до джерел знань, до досягнень попередніх і нинішніх поколінь, створення й поширення наукової інформації.